·Protagonistes·

Elena Larrauri: "Un antecedent penal pot excloure legalment de moltes ocupacions"
08-09

·A fons·

Pico's Adventure: Un videojoc que facilita la interacció social de nens amb autisme
10-11

·Comunitat·

Els estudis de Comunicació Audiovisual, pedrera de cineastes
12-13

upf.edu

·Des del campus·

Participació, implicar-se per millorar l'entorn

La Universitat està elaborant un pla per fomentar aquesta via com a complement als continguts acadèmics

04-07

Revista de la Universitat Pompeu Fabra / Núm. 9 / Març del 2015

upf. Universitat Pompeu Fabra Barcelona

Jo, la Pompeu

Graus i dobles graus, màsters i doctorats en:

- >> Ciències de la salut i de la vida
- >> Ciències polítiques i socials
- >> Comunicació
- >> Dret
- >> Educació
- >> Humanitats i història
- >> Tecnologies de la informació i les comunicacions
- >> Traducció i ciències del llenguatge

www.upf.edu/graus · www.upf.edu/masters · www.upf.edu/doctorats

Segueix-nos a:

JAUME CASALS : RECTOR DE LA UPF

UN PROJECTE D'UNIVERSITAT COMPARTIT

La participació i el compromís de la comunitat universitària és imprescindible per desenvolupar un projecte d'Universitat que tots sentim com a propi. Per aquest motiu, la Universitat Pompeu Fabra treballa per millorar els canals de comunicació i garantir un debat permanent i fluid amb tots els nostres interlocutors, dins i fora la comunitat universitària.

La voluntat per incentivar la participació de la nostra comunitat en la presa de decisions ens ha empès a posar en marxa, entre d'altres, mesures per a la dinamització del Claustre. En són un exemple la creació de la comissió de debats, que permet fer un seguiment dels temes que s'hi discuteixen, o l'elaboració d'un acurat informe que recull les valoracions dels diferents estaments de la Universitat sobre l'estat d'aquest òrgan de govern, a més d'algunes propostes de millora. El diàleg obert amb els representants dels professors i investigadors i del personal d'administració i serveis, la designació d'un delegat del rector per a les converses amb els estudiants o el suport a les activitats promogudes per ells mateixos són exemples d'una tasca on encara resta molt camí per recórrer.

Alhora, però, és essencial que també fem el pas invers: la Universitat ha d'obrir-se a la societat, hem de fer més visible el nostre rol i l'aportació que hi fem. En aquest espai de participació i debat, hi hem d'incorporar també la visió de la societat civil, la seva experiència i coneixement.

Ara tenim una nova oportunitat per reflexionar conjuntament sobre el futur de la nostra universitat. Durant aquest curs, la UPF durà a terme l'elaboració del Pla Estratègic 2015-2025, una oportunitat per reflexionar, en un context de profunds canvis en l'ensenyament superior a escala global, sobre l'activitat de la nostra universitat en tots els seus vessants. Aquest pla ha de traçar el recorregut que la UPF farà durant els deu propers anys. I en això és essencial que comptem amb la participació de tota la comunitat.

Us convido a fer arribar les vostres propostes i suggeriments a la web del Pla Estratègic. Feu-ho, si us plau! Sense participació, l'estratègia institucional és buida.

TONI BATLLORI

upf. Universitat Pompeu Fabra Barcelona

Redacció, producció i edició Unitat de Comunicació i Projecció Institucionals (Gabinet del Rectorat).
Plaça de la Mercè, 10-12. 08002 Barcelona. Tel.: 93 542 20 00. http://www.upf.edu/ A/e: gabinet.rectorat@upf.edu
Il·lustració de coberta Mikel Jaso. **DL** B-44938-2010. **ISSN** 2014-0630

Apostar per la participació com a motor de millora

La UPF està elaborant un pla integral per fomentar aquesta via com a complement als continguts acadèmics que cursen els estudiants

Iniciativa i capacitat d'organitzar, gestionar i negociar; de planificar, desenvolupar i difondre projectes, així com de conduir equips de treball, resoldre conflictes i adaptar-se al canvi. Aquest és un perfil que podríem trobar perfectament en un anunci d'oferta d'una feina qualificada de qualsevol organització, però en aquesta ocasió estem parlant de les habilitats i competències que desenvolupen els estudiants implicats en temes de participació a la Pompeu Fabra.

"La participació dels estudiants a la Universitat és essencial, perquè són la seva peça clau. Sense estudiants, la universitat no té sentit". Amb aquesta afirmació contundent, Marcel Mauri, professor del Departament de Comunicació i delegat del rector per als estudiants des de l'inici d'aquest curs 2014-2015, remarca la importància que la UPF dóna a la implicació d'aquest col·lectiu; entesa en sentit ampli, tant

D'esquerra a dreta: Lilas Mercuriali, Oscar Blanco, Alexandra Mercader i Bernat Mallén.

FREDERIC CAMALLONGA

pel que fa a la seva representació dins els diferents òrgans de govern de la institució com pel que fa a les associacions, a la figura dels delegats de classe i també a les activitats de cultura, esport, solidaritat i responsabilitat social.

Marcel Mauri recalca dos aspectes pels quals la participació dels estudiants és vital: "Sense la seva presència en els òrgans de govern, sense la seva mirada i el seu accent, la universitat no evolucionaria, no tindria aquesta capacitat de connectar amb l'entorn i amb la ciutat. En segon lloc, quan els joves s'estan formant, cal que tinguin una implicació que complementi el que aprenen a les aules i que serveixi, per tant, per a una de les funcions més importants de la universitat: la missió de transformar en positiu la societat en què viuen".

Cap a un pla integral de participació

La UPF està preparant un pla integral de participació que es treballarà amb els estudiants, per abordar tots aquells aspectes que es podrien millorar. Per exemple, fer extensiva la participació a un nombre més elevat de persones (actualment hi ha dos perfils molt marcats, corresponents a estudiants molt mobilitzats i altres poc interessats en aquest àmbit) i incidir sobretot en les noies, menys involucrades que els nois. Aquests trets es van detectar en l'estudi presentat a inicis del 2013 "La participació a la UPF", sota l'impuls del vicerectorat d'Estudiants i amb el finançament del Consell Social.

Segons afirma Marcel Mauri, "el repte que tenim és donar a conèixer i reforçar les associacions i el Consell d'Estudiants, un òrgan que canalitza i coordina les diferents formes de participació a la Universitat, i on es bolca tot allò que s'ha debatut prèviament en les assemblees dels espais oberts de les facultats". I afegeix: "En la mesura que els estudiants prenen part en processos participatius i en els òrgans de govern, poden millorar els centres, els estudis, evitar malentesos i vehicular la seva opció, a partir d'un treball previ".

Algunes de les mesures amb què s'està pensant per potenciar-ho, apunta el professor, és explicar l'entramat de participació tot just quan els estudiants comencen, durant els cursos d'introducció a la Universitat; utilitzar les xarxes socials, altres canals de comunicació i vídeos informatius; treballar continguts vinculats a la participació en algunes assignatures de determinades titulacions, i sensibilitzar sobre aquesta qüestió tots els col·lectius, càrrecs acadèmics i estaments de la comunitat universitària.

Per què participen els estudiants?

"Si la Universitat m'aporta coses a mi, per què no puc jo aportar el meu granet de sorra a la Universitat?". Amb aquesta reflexió, Bernat Mallén, que cursa el tram final del doble grau en Administració i Direcció d'Empreses i Economia (ADE-ECO), expressa allò que el va portar a participar en diferents àmbits dins la Universitat. Tot i

El 2015, una cita important per a la participació estudiantil

L'any 2015 inclou tres esdeveniments dins l'actualitat de la Universitat en què la implicació dels estudiants és imprescindible. En primer lloc, enguany continuen oberts els Debats del Claustre, un espai virtual de participació i reflexió sobre temes d'interès per al col·lectiu que forma la UPF. El debat inicial va abordar el paper i les funcions que ha de desenvolupar el Claustre de la Universitat, màxim òrgan de representació de tots els seus membres. En segon lloc, entre els mesos de gener i abril està en marxa el procés participatiu adreçat a tota la comunitat universitària per definir el Pla Estratègic 2015-2025 de la UPF, que ofereix diferents mecanismes de participació, presencials i virtuals. Finament, el curs 2015-2016 se celebraran els actes commemoratius del 25è. aniversari de la UPF, per a la preparació del quals s'ha creat una comissió específica, amb presència d'estudiants, que ja hi està treballant.

ASSOCIACIONS A LA UPF

2007	15
2008	15
2009	17
2010	19
2011	20
2012	22
2013	25
2014	29
2015	32

afirmar que "la motivació inicial no era gaire gran, ja que hi ha molt desconeixement", quan s'hi va introduir ja ho va veure diferent: ha estat delegat de classe, i actualment és claustral i membre de la Comissió de Política Lingüística. A més, està al Consell de Govern en representació dels estudiants, com a membre de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC), un sindicat que lluita per una universitat de qualitat, universal, autònoma, democràtica i participativa.

Lilas Mercuriali, estudiant de quart curs del grau en Medicina (UPF-UAB), destaca la responsabilitat que tenen com a estudiants: "Som un col·lectiu molt gran, i hi ha molta gent que es queixa però poca que hi faci alguna cosa. Donem molt de temps a canvi de res, però és el nostre deure fer que això funcioni i poder dir el que pensem, no només lamentar-nos". La Lilas, com el Bernat, també està molt implicada, ja que és delegada del seu curs, membre de la Junta de Facultat de Medicina i una de les dues persones que coordinen la Unitat Docent Mar de l'Associació d'Estudiants de Ciències de la Salut (AECS). Es tracta d'una entitat que vol posar a disposició dels joves les eines necessàries per millorar i canviar la societat, en àmbits com la pau i els drets humans, l'educació sexual, la salut pública o l'ensenyament.

A l'Oscar Blanco, estudiant de quart curs del grau en Periodisme, delegat de classe i membre del secretariat tècnic del Consell d'Estudiants i del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC), el que el va motivar a participar va ser la defensa dels seus drets com a col·lectiu. "En alguns àmbits he après més en aquest tipus d'organitzacions que dins la classe, a partir d'espais no formals de participació, que han vingut per inquietuds meves". El sindicat al qual pertany, el SEPC, entén l'educació com un dret i no com una mercaderia, defensa l'accés al coneixement i un projecte educatiu sense barreres econòmiques ni de classe.

L'associació a la qual està vinculada l'Alexandra Mercader, graduada en el doble grau ADE-Dret per la UPF i estudiant del màster en Advocacia de l'UPF-IDEC, és Pompeu Consulting Legal, que va néixer per ajudar els estudiants a enfrontar-se al món professional en el moment d'acabar la carrera, encarada sobretot als despatxos d'advocats."Vaig entrar en el món associatiu per suplir un àmbit al qual la universitat no arriba. Busques una via per descobrir un món que t'interessa i anar més enllà". Destaca el fet que en el món laboral les empreses cada cop valoren més, a l'hora de fer una selecció, les persones implicades en participació durant la seva vida universitària, per les habilitats i competències adquirides.

Una de les entitats amb més activitat és Deba-t.org, una associació que té sis anys de vida i per la qual han passat més de 150 convidats, primeres figures dels àmbits polític, empresarial, d'organitzacions internacionals o de mitjans de comunicació. Mercè Maresma, la seva presidenta, és graduada en Dret per la UPF i estudiant del màster en Advocacia de l'UPF-IDEC, com l'Alexandra: "Deba-t.org aglutina gent de moltes ideologies, i això fa

Lilas Mercuriali: "Jo no representaria ningú si no veiés que cada cop se'ns fa més cas i hi ha més interès"

Oscar Blanco: "En alguns àmbits he après més en aquest tipus d'organitzacions que dins la classe"

ACTIVITATS D'ESTUDIANTS ALS CAMPUS

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Ciutadella	215	213	199	289
Poblenou	36	26	36	27
Mar	45	30	40	48
Total	296	269	275	364

PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LES ELECCIONS A DELEGATS

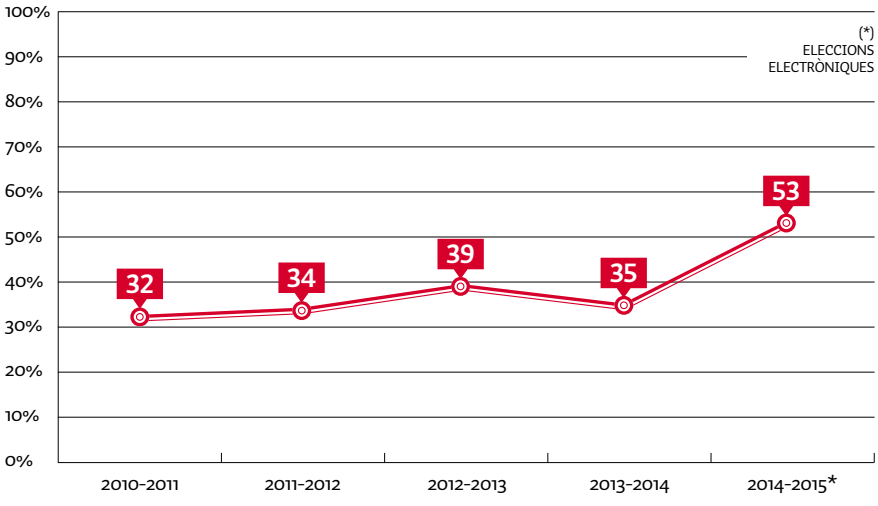

Alexandra Mercader: "Amb les associacions busques una via per descobrir un món que t'interessa i anar més enllà"

que siguis més tolerant a l'hora de veure les diferents maneres d'interpretar el món", comenta.

Els delegats de classe

Segons Marcel Mauri, la figura del delegat de classe és bàsica per al bon funcionament del curs: "És fonamental que cada grup tingui representació per vehicular les idees, queixes i problemes que puguin sorgir, i tenir la possibilitat de poder parlar amb el cap d'estudis o amb el degà", comenta.

Una reivindicació històrica dels estudiants ha estat la possibilitat de votar electrònicament en les eleccions a delegats, que va arribar a bon port a principis del curs actual, en els comicis celebrats al novembre del 2014. Les eleccions amb aquest sistema de vot, que es van poder portar a terme gràcies a la modificació de la normativa de delegats i que va permetre un notable augment de la participació, van convertir la UPF en la primera universitat catalana que escollia els delegats electrònicament i una de les pioneres a l'estat espanyol.

L'Oscar i la Lilas, que actualment són delegats de la seva classe, i el Bernat, que ho va ser, estan d'acord que aquesta figura és útil, però que per ocupar-la es requereix una actitud voluntarista. "Cal no perdre de vista quines són les seves funcions reals", afirma la Lilas, que considera imprescindible el paper dels delegats en els seus estudis de Medicina. El Bernat destaca que les xarxes socials han millorat molt el flux comunicatiu: "Gairebé totes les classes tenen grup de Facebook, una eina fantàstica per vehicular informació", apunta.

Bernat Mallén: "Si la Universitat m'aporta coses a mi, perquè no li puc aportar jo el meu granet de sorra?"

Cal un canvi d'actitud

Si en alguna cosa coincideixen tots plegats és en la importància que els estudiants i les associacions organitzin activitats perquè aquestes entitats es puguin visualitzar, donar-se a conèixer, i en la necessitat que la Universitat doni suport a aquestes iniciatives i en faci difusió. El Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) de la UPF és qui impulsa i coordina totes les activitats vinculades a la participació.

En general, aquests estudiants pensen que la seva tasca participativa no sempre està prou reconeguda, que es coneix poc entre els seus col·legues, que encara falta molta informació i, sobretot, que cal un canvi de mentalitat. L'Oscar i el Bernat afirmen que la societat actual, i la universitat n'és un reflex, es basa en un model individualista i competitiu, que no afavoreix la participació: "En general la gent ve, fa les seves classes, i se'n torna a casa. Té una relació amb la universitat com de consumidor", es lamenta l'Oscar. El Bernat reconeix que els estudiants han d'assumir una part d'autocrítica i en demana també a la institució, que creu que ha d'oferir més facilitats.

Centrant-nos en la representació en els òrgans de govern de la UPF, els tres estudiants amb qui hem parlat que n'exerceixen alguna, afirmen que és una qüestió de voluntat però necessària. Recalquen que la majoria dels seus companys desconeixen el funcionament d'aquests òrgans, però tampoc no detecten gaire motivació. No obstant això, la Lilas es mostra esperançada: "Jo no representaria ningú si no veiés que cada cop se'ns fa més cas i hi ha més interès per escoltar-nos", assegura.

Estructura de la participació a la UPF

En la majoria d'òrgans de govern hi ha representació dels diversos col·lectius de la comunitat universitària. Pel que fa als estudiants, periòdicament s'escullen els seus representants en els llocs que tenen adjudicats. És el cas del Claustre, on actualment hi ha 55 estudiants; del Consell de Govern, amb cinc; del Consell Social, amb un; i de les comissions de diferents àmbits (n'hi ha d'estatutàries i de no estatutàries). També tenen presència a la Junta Electoral i a les juntes de facultat, dels consells de departament i dels instituts universitaris de recerca, i en les seves respectives juntes electorals.

El Consell d'Estudiants de la UPF, amb pressupost propi, està regulat pels Estatuts de la Universitat i la seva finalitat és coordinar i canalitzar totes les activitats relacionades amb els estudiants i la seva representació i informar-ne. Consta d'una coordinadora, formada per un total de 48 persones provinents dels espais oberts de cada centre (facultats o escoles). Aquests espais són unes trobades convocades pels mateixos centres, vuit en total. En cada espai obert s'escullen sis persones (quatre estudiants electes i dos que no ho són), que poden canalitzar les iniciatives del seu centre cap a la Coordinadora, la qual consta d'un secretariat tècnic de suport.

L'entramat de participació es completa amb els delegats, les associacions, els grups estables dels centres (anomenats també "assemblees") i les activitats de cultura, esports, voluntariat i solidaritat, i responsabilitat social. Moltes d'aquestes activitats estan reconegudes amb crèdits de lliure elecció per als estudiants que hi prenen part.

FREDERIC CAMALLONGA

Elena Larrauri

CATEDRÀTICA DE DRET PENAL I CRIMINOLOGIA DE LA UPF

"La televisió ofereix una imatge distorsionada i glamurosa de la professió de criminòleg"

ELENA LARRAURI és directora del grau en Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció des del seu inici, el curs 2009-2010. El curs passat va aconseguir la prestigiosa "Visiting Fellow" a l'All Souls College de la Universitat d'Oxford.

— Quina experiència s'endú de la seva estada a la Universitat d'Oxford?

— Que si ens donen els mitjans necessaris tots podem estar en la primera línia de recerca. Pel que fa als estudiants, la gran virtut d'Oxford és disposar, gràcies als *colleges*, d'un sistema de tutories que els permet discutir amb caràcter setmanal i de manera propera amb els professors. Perquè la universitat pública catalana pugui oferir això s'hauria de pensar en la proporció de temps que es destina a les classes magistrals, que cada cop més es poden gravar i veure en línia, i el que es destina a conversar directament i a contrastar idees amb petits grups d'estudiants.

— Què podem importar-ne en l'àmbit de la criminologia?

— Relacionat amb el que jo treballo, podem importar la rellevància que aquí a Espanya donem a la rehabilitació. Idees com per exemple que tothom té dret a rehabilitar-se o que tothom pot canviar són molt difoses en la cultura jurídica i social espanyola. I com a conseqüència d'aquesta creença en la rehabilitació, la defensa que fem de la intimitat de totes les persones, també dels delinqüents condemnats. Podem importar del Regne Unit la discussió rigorosa i respectuosa de les idees; i la certesa que les coses sempre es poden fer millor.

— A la UPF Criminologia és una titulació força recent. Quina valoració en fa com a directora dels estudis?

— La valoració del nou grau és bona en general. Els professors de la Universitat són excel·lents, pel que fa a capacitat i a dedicació. M'agradaria que es poguessin estabilitzar, però ara és molt difícil per la crisi econòmica i també per la dificultat de contractar professors especialistes en criminologia.

— Podríem dir que les sèries de televisió han ofert una imatge enganyosa de la professió?

— Sí, per la influència de la televisió i especialment de les sèries nord-americanes, s'ofereix una imatge distorsionada i glamurosa de la professió. Distorsionada perquè es tendeix a creure que un criminòleg és un criminalista, expert en el descobriment i la persecució dels delinqüents, i glamurosa perquè aquestes sèries se centren en els casos més excepcionals, i ignoren que les presons estan també plenes de persones pobres, excloses de la societat i amb molts problemes de drogodependències i salut mental.

— Què caracteritza un criminòleg?

— La curiositat intel·lectual, la indignació envers el que fan els delinqüents, i també envers el que els fan als delinqüents, i el convenciment que es pot reformar i canviar algunes coses de la societat actual.

— Hi ha mercat laboral a Espanya per a aquest "nou" perfil professional?

— Avui dia ens trobem amb dos problemes. Generalment treballem per a institucions publiques, assessorem ajuntaments, policies, presons, centres de menors, centres de víctimes, jutjats..., i com que el sector públic està aturat és complicat per als nous graduats trobar feina. Per altra banda, a Espanya també costa molt contractar una persona pels seus coneixements, i hi ha la tendència, i l'interès corporatiu, a oferir places de psicòleg, educador, treballador social, jurista en lloc de contractar els graduats pel que saben fer. Una possible alternativa és pressionar les administracions públiques perquè siguin conseqüents i permetin que els graduats de titulacions noves que han estat reconegudes tinguin una oportunitat de demostrar què saben i poden fer. Una altra alternativa que exploren alguns graduats és oferir els seus coneixements a institucions privades: des d'assessorar despatxos d'advocats en l'elaboració d'informes que serveixen per aportar informació al jutge fins a assessorar empreses en programes de prevenció de la delinqüència.

— Els antecedents penals centren part de la seva recerca. Quines limitacions poden arribar a suposar per a un ciutadà que hagi complert condemna?

— Un antecedent penal pot excloure legalment de moltes ocupacions. A Espanya diverses lleis exigeixen la manca d'antecedents penals per treballar en moltes posicions de la funció pública relacionades amb la seguretat i la justícia, com per exemple policia, funcionari de presons, bomber, jutge, fiscal o funcionari de l'Administració. Per altra banda, aquest requisit també s'exigeix en altres activitats com els taxistes, els conductors de camió, i els agents de seguretat privada. En el sector privat els empresaris no tenen accés directe al Registre Central de Penats, però poden demanar a la persona que sol·licita la feina que porti un certificat dels antecedents penals.

En segon lloc, els antecedents penals suposen un greu impediment per obtenir el permís de residència i la nacionalitat espanyola. El fet de tenir un antecedent penal per un delicte menor, antic i sense cap relació amb la feina que es realitza pot comportar que a la persona se li denegui un permís de treball i de residència.

— Per tant, poden ser un impediment per a la reinserció a la societat?

— En molts casos, sí. Utilitzar la informació dels antecedents penals actua com un càstig pràcticament indeterminat temporalment. A més, perpetua l'estigma associat a un fet previ, i es continua considerant la persona afectada un ex-delinqüent; jo defenso que a la gent se l'hauria de recordar per tot el que fa i no pel seu pitjor moment. D'altra banda, a més d'afectar la seva incorporació al món laboral i el seu estatus de resident i ciutadà, els antecedents penals priven d'altres drets socials, polítics i cívics.

— Quines mesures caldria adoptar per evitar-ho?

— Seria necessari establir a Espanya un sistema àgil de cancel·lació dels antecedents penals. Un cop s'ha complert la condemna, la presumpció hauria de ser en favor de la integració. En segon lloc, s'hauria d'eliminar el requisit que en caràcter general prohibeix que les persones amb antecedents penals treballin en el sector públic. És curiós que la prohibició de discriminar persones que han complert la seva condemna, que recull la llei penitenciària espanyola, sigui ignorada per l'administració pública. Pel que fa a denegar els permisos de residència perquè la persona té un antecedent penal, n'hi hauria prou de tractar els ciutadans de països no comunitaris com tractem els europeus, i dir clarament que un antecedent penal per si sol no és motiu d'expulsió.

LI AGRADA ...

• Les persones que treballen en feines difícils i les fan el millor que poden.

• UN MÚSIC
• Van Morrison.

• UN LLIBRE
• *Restless*, de William Boyd.

• UN VALOR
• La sinceritat.

NO LI AGRADA...

• Les persones que no tenen sentit de l'humor.

PER SABER-NE MÉS

• Ha estat professora a la UAB, i ha exercit de professora visitant convidada a l'Institut für Kriminologische Sozialforschund de la Universitat d'Hamburg.
• Ha desenvolupat tasques d'investigació a Jerusalem, a Oslo i a la Universitat de Nova York.
• Ha estat guardonada amb les beques Fulbright-La Caixa a la Universitat de Santa Barbara (Califòrnia) i Alexander von Humboldt a la Universitat de Frankfurt.
• A la UPF ha estat vicerectora de Relacions Internacionals (2010).
• És fundadora i membre del Grup de Recerca en Criminologia i Sistema Penal.
• Va ser presidenta de la European Society of Criminology (2007-2010).
• La seva recerca se centra en l'impacte que ocasionen els antecedents penals en l'exclusió dels joves del mercat laboral (Recercaixa, 2013).
• Ha començat una recerca sobre la qualitat de vida a les presons catalanes.

La interacció de cos sencer obre grans expectatives

Una tecnologia que està revolucionant la manera d'afrontar alguns problemes infantils, com ara l'obesitat o l'autisme, en la qual treballa Narcís Parés, membre el Grup de Recerca Cognitive Media Technologies

Narcís Parés, membre del Grup de Recerca Cognitive Media Technologies, del Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions, treballa en la línia de recerca anomenada "interacció de cos sencer". En el seu laboratori dissenya diferents aplicacions basades en aquesta interacció per tal d'estudiar la mediació de les experiències. Sovint utilitza la realitat artificial que va definir Myron Krueger el 1973 -avui dia una branca de la realitat virtual, tot i que en origen en va ser precursora-, i que s'ha popularitzat i s'ha difós enormement, sobretot en l'àmbit dels videojocs, però també en aplicacions de rehabilitació psicomotora, per exemple.

Narcís Parés afirma que "els primers sistemes de realitat artificial que es van desenvolupar i comercialitzar van emprar el paradigma d'interacció en tercera persona". És a dir, una configuració en què l'usuari veu la representació del seu cos dins l'entorn virtual i amb relació als objectes virtuals. "A manera de mirall digital, la interacció de l'usuari amb aquests objectes es fa de manera indirecta a través d'aquest element afegit: la silueta, per la qual cosa se l'anomena *interacció en tercera persona*", afegeix.

Un altre paradigma que s'utilitza en la interacció de cos sencer és la interacció en primera persona, on l'espai físic comparteix protagonisme amb el virtual. Sota aquests paradigmes, el laboratori de Narcís Parés ha desenvolupat un seguit de projectes i aplicacions adreçats principalment als infants, sempre amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de les persones a través de la realitat artificial.

Espai, música i activitats aplicades a necessitats especials

La interacció en primera persona va ser definida per Narcís Parés per primera vegada fa uns dotze anys dins el projecte de recerca MEDIATE, un projecte finançat per la Unió Europea que va desenvolupar un espai interactiu per a infants amb autisme.

Parés explica que "l'espai MEDIATE va aplegar 90 nens i nenes, d'edats compreses entre els 7 i els 12 anys, amb un nivell funcional baix i provinents de quatre ciutats europees: Barcelona, Londres, Portsmouth (Regne Unit) i Hilversum (Holanda). L'objectiu de l'estudi va ser donar als infants amb autisme que van participar en el projecte sensació de control i agència dins l'espai MEDIATE, un espai interactiu multisensorial dissenyat expressament com a espai de joc, en què els infants amb autisme jugaven de manera autònoma, segura i relaxada".

En aquest projecte, els investigadors van determinar que més d'un 80% dels participants assolien sensació de control del món que els envoltava, i que una part important d'ells aconseguia sensació d'agència, o sensació d'estar vinculat al món, paràmetres molt importants en infants afectats d'autisme. La conclusió a la qual van arribar amb aquesta experiència va ser que el disseny d'interacció, el paradigma i la configuració tecnològica seleccionats havien estat els encertats, la qual cosa justificava l'elaboració de nous estudis basats en aquesta tecnologia i hi obria pas.

Més tard, Narcís Parés i els seus

Tobogan Interactiu. UPF

FREDERIC CAMALLONGA

Espai interactiu i sensorial MEDIATE. UPF

col·laboradors van dissenyar el projecte SIIMTA, una experiència de realitat artificial en primera persona que millorava el rendiment de les sessions de musicoteràpia dels infants amb autisme.

El pas següent en l'aplicació de la tecnologia amb interacció en primera persona va ser la creació d'un tobogan interactiu que incorpora la realitat artificial per ajudar a compensar els estils de vida sedentaris dels infants. "L'objectiu principal del projecte va ser evitar problemes de salut coneguts durant el creixement infantil, per exemple els derivats de l'obesitat, jugant amb mitjans interactius especials. Aquesta recerca està actualment en fase experimental i s'espera, segons els resultats, poder-la introduir regularment en activitats lúdiques que aportin un esforç físic, per tal d'incidir en una millor qualitat de vida dels infants", indica Parés.

Pico's Adventure, un videojoc que promou la interacció social

Comunicar-se amb les altres persones és una de les majors dificultats dels infants amb autisme. Demanar ajuda, iniciar una interacció social i compartir les seves emocions esdevenen habilitats que necessiten ser apreses a partir d'exercicis i teràpies.

El Grup de Recerca Cognitive Media Technologies, conjuntament amb la Unitat Especialitzada en Trastorns del Desenvolupament de l'Hospital Sant Joan de Déu, han creat *Pico's Adventure*, un videojoc d'interacció de cos sencer basat en la interacció en tercera persona.

El videojoc té per objectiu facilitar la interacció social dels infants amb autisme a través d'una sèrie d'experiències lúdiques i col·laboratives. Com manifesta Parés, "els primers estudis experimentals mostren la seva eficàcia com a complement de les teràpies convencionals. La tecnologia que incorpora el joc està basada en l'ús del dispositiu Kinect, disponible per a plataformes Windows".

Un alienígena facilita la interacció social

El videojoc promou les relacions socials dels infants amb autisme a través de quatre fases de joc. L'entorn en què el joc es desenvolupa inclou un amigable alienígena que ha aterrat a la Terra a causa d'un problema en la seva nau espacial. Aquest ésser vingut de l'espai acompanya els infants a passar una sèrie d'aventures que han estat pensades per promoure conductes específiques com ara demanar ajuda, prendre torns o donar instruccions als altres infants.

Els primers estudis experimentals amb infants diagnosticats d'autisme han demostrat l'eficàcia d'aquest videojoc per promoure la interacció social entre els infants, la qual cosa suggereix que pot esdevenir un important complement de les teràpies convencionals existents per a aquest trastorn. L'elaboració del videojoc forma part del projecte europeu "Motion-based adaptable playful learning experiences for children with motor and intellectual disabilities (M4All)", un projecte de recerca que s'emmarca en l'EC Lifelong Learning Programme.

MÉS INFORMACIÓ

— El videojoc està disponible en accés obert en l'enllaç següent: http://m4all.widetesting.info/

— Pàgina web del grup de recerca: http://cmtech.upf.edu

Els estudis de Comunicació Audiovisual, pedrera de cineastes

Nombrosos professionals de renom en l'àmbit audiovisual han rebut la seva formació a la UPF. El cinema, i en concret la seva vessant documental, sembla que és un dels camps més prolífics

Moltes coses han canviat des d'aquell 1993 en què els estudis de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra es van iniciar a l'edifici Rambla; nous mitjans, noves formes de finançament, noves maneres de fer art i d'explicar-lo. Però hi ha quelcom que ha perdurat al llarg d'aquests vint anys, i és l'èxit professional dels estudiants d'aquest grau que atrau els estudiants més excepcionals.

"Les altes notes de tall dels estudis són un clar indicador del fet que tenim alumnes brillants", afirma Fran Benavente, director dels estudis de Comunicació Audiovisual de la UPF. "Ells tenen un gran potencial, i nosaltres tractem de crear l'entorn adequat per tal que es desenvolupi. Part d'aquesta responsabilitat recau en els professors del grau, molts d'ells grans teòrics i professionals en actiu que estan en contacte amb la realitat directa del món audiovisual".

Aquesta intenció de mantenir una relació constant amb les noves tendències hi és present des del moment fundacional dels estudis, època en què Jordi Balló, professor del grau en Comunicació Audiovisual i del màster

D'esquerra a dreta: Neus Ballús, Víctor Alonso i Jordi Balló

FREDERIC CAMALLONGA

en Documental de Creació de l' UPF-IDEC, va començar a impartir les seves primeres lliçons. "En un ambient de crisi com el dels inicis de la llicenciatura en Comunicació Audiovisual, es qüestionava la seva existència per falta d'una indústria que generés demanda. En aquest sentit, la Universitat va originar moviments de creació i va ser capaç de crear nous perfils i d'avançar-se als esdeveniments", diu Balló.

"Un destacat tret diferencial que va oferir i que encara ofereix el grau en Comunicació Audiovisual de la UPF és que hem apostat per un vessant més creatiu i no tan periodístic", afirma Benavente; "és per aquest motiu que volem que els nostres alumnes parteixin d'una sòlida base teòrica que els doni eines per poder desenvolupar les seves capacitats artístiques".

Víctor Alonso, actualment estudiant de quart de Comunicació Audiovisual i guanyador del premi a la Millor Direcció SGAE Nova Autoria del Festival de Sitges 2014 pel seu curtmetratge documental *Puño y metal*, corrobora la necessitat de partir d'uns fonaments clars que puguin ajudar a adquirir i ampliar una mirada crítica vers l'audiovisual. "Suposa una gran motivació tenir com a referents antics estudiants d'aquest grau que no només estan vivint del cinema, sinó que són, a més, models a seguir per la qualitat de les seves obres. Et veus projectat en ells com 'allò que jo podria ser si tot anés bé'".

Per tal d'aproximar-los a una realitat més propera a l'àmbit professional, els estudiants han de realitzar un treball de fi de grau en què posen en pràctica els coneixements adquirits durant la seva especialització, i que té una gran importància en la seva trajectòria educativa i personal, ja que serveix com a carta de presentació cap al món laboral. "No es tracta estrictament d'un exercici acadèmic, sinó que pretén funcionar més enllà de les fronteres universitàries", confirma Fran Benavente. "Els estudiants tenen l'oportunitat de desenvolupar un projecte personal en condicions privilegiades, ja que tenen el suport d'un professor que tutoritzarà i revisarà el seu projecte al llarg d'un curs sencer, i amb qui podran discutir qualsevol dubte que sorgeixi al llarg del procés de creació".

El documental, territori fructífer

De tots els cineastes provinents de la UPF, n'hi ha molts que destaquen per haver-se decantat per un tipus de cinema que voreja la frontera entre la realitat i la ficció. És el cas de Jordi Morató amb *Sobre la marxa*, una peça sorgida d'un treball de fi de grau sobre el "Tarzan d'Argelaguer"; de Carla Subirana, amb les seves peces intimistes *Volar* (2013) i *Nedar* (2009), i també de Neus Ballús, llicenciada en Comunicació Audiovisual l'any 2002 i també antiga estudiant del màster en Documental de Creació de l'UPF-IDEC (2004), que n'és un dels casos més recents i prolífics.

"El fet que a la universitat es tractin professions i temes tan diversos afavoreix que els estudiants que encara no tenen gaire clara la seva vocació la puguin trobar aquí. Molts cops es tracta d'un moment d'enlluernament en què descobreixes allò que realment t'agrada, i que pot passar abans, durant o després dels estudis. En el meu cas va ser a les classes de Direcció de Documental amb Ricardo Íscar", explica la Neus. Ella ha rebut diversos guardons al llarg de l'any 2014, entre ells el premi a la millor direcció, al millor guió i a la millor pel·lícula en els premis Gaudí 2014, gràcies al seu film de debut *La plaga*.

Un cas similar és el del film *10.000 km*, dirigit per l'ex-estudiant Carlos Marqués-Marcet, que ha recollit nombrosos premis al llarg del 2014 i aquest principi del 2015. Entre aquests destaca el Goya 2015 al millor director novell i els cinc premis Gaudí 2015, entre ells els de millor pel·lícula en llengua no catalana, millor director i millor guió, aquest últim per a Clara Roquet, coguionista del film i també antiga estudiant de la llicenciatura en Comunicació Audiovisual a la UPF. A la pel·lícula s'abraça la ficció sense deixar de banda el realisme colpidor amb què es tracta el tema de les relacions a distància.

Fran Benavente: "Ells tenen un gran potencial, i nosaltres tractem de crear l'entorn adequat per tal que es desenvolupi"

Neus Ballús: "Es tracten temes diversos, i això afavoreix que els estudiants que no tenen clara la seva vocació la puguin trobar aquí"

Víctor Alonso: "Suposa una gran motivació tenir com a referents antics estudiants d'aquest grau"

Col·laboracions amb l'SGAE i el Teatre Lliure

Amb la intenció de crear sinergies amb altres cercles de creació artística, la UPF estableix contacte amb aquestes dues institucions, que complementen la formació dels alumnes amb tallers i obren les portes a altres possibles col·laboracions amb projectes audiovisuals de tall innovador.

FREDERIC CAMALLONGA

Josep Maria Castellà

DOCTOR EN LINGÜÍSTICA APLICADA I DEGÀ DE LA FACULTAT D'HUMANITATS DE LA UPF

"La millor manera de comprendre els fenòmens globals és analitzar-los amb una mirada transdisciplinària"

JOSEP MARIA CASTELLÀ és membre del Grup de Recerca en Aprenentatge i Ensenyament de Llengües, de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la UPF. Com a degà de la Facultat d'Humanitats, ha impulsat la creació del nou grau en Global Studies, que començarà el curs 2016-2017.

— Per què és necessari crear un grau en Global Studies?

— Per tractar qüestions que afecten tot el planeta, hi ha només els graus en relacions internacionals, que parteixen d'una visió del món en què els actors principals són els estats i les seves interrelacions. Ara ja fa uns anys que estem canviant aquesta perspectiva. El nou grau en Global Studies prioritzarà la mirada sobre fenòmens com les migracions, el terrorisme, el canvi climàtic o el xoc cultural, entre d'altres. Són desafiaments que cal abordar entre tots per organitzar una bona convivència al món, però no tenen solució si s'entenen només com una suma de pactes entre estats. A més, cada un d'aquests problemes té una interpretació local i volem que les diferents maneres de veure aquests fenòmens es converteixin en la particularitat del nostre grau.

— És per això que es busca atraure un perfil d'estudiant internacional?

— Busquem un alt component internacional entre els nostres alumnes i el perseguim de tres maneres. En primer

lloc, les classes s'impartiran en anglès. En segon lloc, la mobilitat serà obligatòria, en conveni amb universitats estrangeres que també ofereixen aquest grau. I finalment, aspirem a portar estudiants procedents de fora de la Unió Europea perquè facin el grau sencer amb nosaltres. Això ha de permetre convertir l'aula mateixa en un autèntic fòrum de debat sobre els fenòmens globals.

— Estem parlant d'uns estudis transdisciplinaris. Assegura aquesta fórmula una major competitivitat?

— Per descomptat. Després d'anys focalitzant-nos en l'especialització, sabem que la millor manera de comprendre els fenòmens globals és analitzar-los amb una mirada transdisciplinària, i això és molt important. A més, aquesta fórmula ofereix a l'estudiant un ampli ventall de coneixements relatius a branques tan diverses com l'economia, la política, el dret, la comunicació o les humanitats.

— De quina manera suposarà aquest nou grau un impuls per als estudis d'humanitats?

— Serà un impuls mutu, ja que la compatibilitat que hi ha entre aquest grau i el d'Humanitats és molt alta. Els Global Studies suposen un nou camí per als estudiants d'humanitats, que demostren una gran vocació per la mobilitat i per les activitats de cooperació internacional. Al mateix temps, la mirada humanística garantirà que aquest nou grau no consisteixi només en una suma de coneixements tècnics. Aquestes sinergies també existeixen en els altres estudis implicats i podran materialitzar-se en estudis simultanis.

— Globalització sovint és sinònim d'amenaça per a la diversitat cultural. Com es pot invertir aquest efecte i fer que sigui positiu?

— La globalització no arriba mai a totalitzar. Es produeix en una sèrie d'àmbits però, al mateix temps, també genera reaccions locals de refermament de la identitat. Aquesta resposta és un moviment que forma part de la naturalesa de les societats i una reacció psicològica habitual de l'ésser humà. En realitat, aquesta dialèctica té un gran recorregut històric perquè, des d'abans de Crist, existeixen imperis amb voluntat globalitzadora. El que passa és que l'avenç tecnològic actual permet que la globalització sigui més ràpida i més efectiva.

"Hi ha problemàtiques que no tenen solució si s'entenen només com una suma de pactes entre estats"

"Volem reunir, en una mateixa aula, un autèntic fòrum de debat sobre els fenòmens globals"

"El nostre repte és renovar les humanitats, però sense afeblir-ne els puntals"

"La globalització no arriba a totalitzar; també genera reaccions locals de refermament de la identitat"

— És Barcelona un escenari global per excel·lència?

— És un dels grans exemples de la xarxa de ciutats del món. L'atractiu turístic de Barcelona és superficial en comparació amb l'interès que generen la interrelació i la fusió de les cultures que conviuen en una ciutat com la nostra, on es parlen més de 200 llengües. Barcelona, com poques altres localitzacions d'arreu del món, té un enorme poder d'atracció com a lloc per viure-hi una temporada.

— La globalització també comporta que les llengües minoritàries es vegin eclipsades per l'ús generalitzat d'idiomes tan potents com l'anglès. Quina és la situació del català?

— En el passat, una llengua podia mantenir-se viva durant mil·lennis sent només parlada per individus que es relacionaven molt poc amb els altres. Això ajudava a la preservació de la llengua, però minvava el contacte cultural de la comunitat. En el món actual, la globalització ens enriqueix, però posa en risc l'existència d'aquestes llengües. Dit això, cada llengua té el seu pes específic. Si n'hi ha una que té un bon nombre de parlants, molta autoestima i, a més a més, va acompanyada d'una producció cultural sòlida, serà capaç de compaginar el seu ús amb la globalització. En aquest sentit, el cas del català és un dels exemples més brillants del món, i això genera un gran atractiu intel·lectual.

— En quins projectes està treballant la Facultat d'Humanitats?

— Actualment, tenim per endavant un doble camí per recórrer. Hem d'assegurar els pilars del coneixement humanístic, però al mateix temps hem d'aprofitar les noves tecnologies i el fenomen de la internacionalització per renovar les humanitats. El repte es troba a fer-ho sense afeblir-ne els puntals. I aquí és on entren en joc les humanitats digitals.

— Què són exactament?

— Es tracta d'un concepte molt ampli. D'una banda, consisteixen en l'ús dels mitjans digitals com a eina de recerca en l'art, la literatura, la història o el pensament. D'aquí sorgeixen les bases de dades, els grans aplecs d'informació, els sistemes automàtics de cerca i altres eines que ajuden l'analista a treballar amb corpus. Però les humanitats digitals també poden aplicar-se al camp de la divulgació. Actualment, tots els museus empren eines digitals, ja sigui al llarg dels seus itineraris o a la seva pàgina web. I és important que la persona que les programi conegui els continguts amb què treballa. Tornem a parlar, per tant, de transversalitat.

Producció científica biomèdica d'alt impacte

Una plataforma en línia analitza els treballs científics més citats en els darrers quinze anys a Espanya. Un treball que ha estat dirigit per Jordi Camí, catedràtic de Farmacologia de la UPF.

El lideratge dels investigadors biomèdics catalans i la importància de la investigació clínica són dues de les aportacions més destacades de l'estudi bibliomètric "Top cited papers and authors in the field of Biomedicine in Spain, 1997-2011". Un estudi que ha analitzat prop de 190.000 documents publicats en biomedicina durant un període de quinze anys (1997-2011, ambdós inclosos) fets a Espanya.

Tal com comenta Jordi Camí, director del treball, "el projecte ha identificat específicament els anomenats *Highly Cited Papers* (HCP), és a dir, els documents científics fets per autors residents a Espanya que s'han situat entre l'1% dels treballs més citats a tot el món entre els del mateix any de publicació i disciplina. Del corpus de l'estudi, 2.514 (1,3%) han aconseguit la categoria d'HCP i són els que han assolit més notorietat i visibilitat entre els científics de tot el món".

L'estudi que ha dirigit Jordi Camí, catedràtic de Farmacologia del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut de la Universitat Pompeu Fabra, amb la col·laboració del Grup de Recerca en Bibliometria (BAC) de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació (FCRI) i de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS), ha comptat amb el patrocini de la Fundació Banc Sabadell.

De tots aquests articles més citats a tot el món o HCP, "un 45,8% són documents liderats, és a dir, que l'autor resident a Espanya ha estat el primer, el darrer o l'autor de correspondència de la publicació", explica Camí. I afegeix que "a més, entre els 2.514 HCP n'hi ha 332 (13,2%) excepcionals en visibilitat, ja que formen part del selecte grup de publicacions situades entre l'1‰ dels treballs més citats a tot el món entre els del mateix any i disciplina".

Una plataforma en línia que permet fer cerques

Els resultats del projecte, publicats exclusivament mitjançant una pàgina web, estan disponibles en línia i en accés obert a l'adreça web: http://www.fundaciorecerca.cat/topcited, una plataforma que permet conèixer quins són els treballs més citats segons any, disciplina científica i comunitat autònoma i també permet saber quins són els autors amb més projecció científica, calculada sobre la base del nombre d'HCP i de treballs excepcionals que han signat durant el període d'estudi.

Es confirma el lideratge dels científics residents a Catalunya

El treball confirma el lideratge dels autors residents a Catalunya, ressalta la importància de la recerca clínica i revela els autors que han aconseguit més notorietat mitjançant les seves publicacions. Un 46,8% dels HCP estudiats duen la signatura d'algun centre de recerca o hospital de Catalunya i un 27,8% de la Comunitat Autònoma (CA) de Madrid.

Pel que fa a les publicacions excepcionals (situades entre l'1‰ més citades), un 55,1% duen la signatura d'alguna entitat de Catalunya i un 23,5% de la CA de Madrid.

L'estudi ha analitzat prop de 190.000 documents publicats entre 1997 i 2011 fets a Espanya

El 55,1% de les publicacions excepcionals (1‰ més citades) duen la firma d'alguna entitat catalana

FREDERIC CAMALLONGA

Tipologia dels articles més citats

Un 30% de tots els HCP analitzats són estudis experimentals, prop d'un 26% són estudis clínics i el 40% restant són metanàlisis, treballs de consens o guies de pràctica clínica. Més del 60% de tots els HCP es classifiquen en l'àmbit de la medicina clínica, tot destacant —molt per damunt de la mitjana mundial d'aquests treballs d'elit— les investigacions en el camp de l'oncologia, la gastroenterologia-hepatologia, el sistema respiratori i l'hematologia entre altres àmbits clínics.

Com comenta Jordi Camí, "la distribució i les pautes d'aquestes publicacions d'elit reprodueixen les tendències de la recerca biomèdica espanyola que hem estat observant des dels anys noranta en successives anàlisis i que hem publicat en els corresponents *Mapas biomédicos*".

TREBALL DE REFERÈNCIA:

Méndez-Vasquez, Raül Isaac; Suñén-Pinyol, Eduard; Pons-Ràfols, Joan M. V.; Camí, Jordi (2014), "Top cited papers and authors in the field of Biomedicine in Spain, 1997-2011. Characterization of the publications in the top 1% most cited in the world with contributions from authors resident in Spain, Biomedicine 1997-2011."
Recurs en línia a: http://www.fundacio-recerca.cat/topcited [disponible des del 24-11-2014].

Membres del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut de la UPF al rànquing d'autors amb més publicacions excepcionals.

RODERIC GUIGÓ

És catedràtic de Genètica i cap del Grup de Recerca de Biologia Computacional i Anàlisi de l'ARN al Centre de Regulació Genòmica (CRG). Ha exercit al Farber Cancer Institute de Boston en el camp de l'anàlisi de seqüències biològiques i al Laboratori Nacional de Los Álamos, Estats Units, treballant en anàlisi genòmica.

JORDI ALONSO

Especialista en Medicina Familiar i Comunitària i en Medicina Preventiva i Salut Pública, és director del màster en Salut Pública de la UPF i coordinador del Grup d'Investigació en Serveis Sanitaris de l'Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques (IMIM). FOTO: RAÚL PEÑA

EDUARDO EYRAS

Investigador ICREA des del 2005, és el responsable del Grup de Recerca en Genòmica Computacional, adscrit a la Unitat de Recerca en Informàtica Biomèdica de la UPF. Ha treballat en el Centre de Ciències Matemàtiques de la Universitat de Cambridge i al Wellcome Trust Sanger Institute de Hinxton, al Regne Unit.

Inauguració

El nou edifici del Parc de Recerca UPF obre les seves portes

Andreu Mas-Colell, Xavier Trias i Jaume Casals, durant l'acte d'inauguració. FREDERIC CAMALLONGA

L'acte d'inauguració va tenir lloc el passat mes de novembre i va comptar amb la presència de Xavier Trias, alcalde de Barcelona, i Andreu Mas-Colell, conseller d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. També hi va ser present Juan Navarro Baldeweg, responsable arquitectònic del projecte i Premi Nacional d'Arquitectura.

Les noves instal·lacions, amb una superfície de 8.700 metres quadrats, complementen l'edifici ja existent, que es va posar en marxa el juliol del 2008. El conjunt del Parc de Recerca UPF, tal com va explicar Jaume Casals, rector de la Universitat, "neix amb la voluntat de posicionar-se de forma destacada en el mapa de la investigació i la transferència de coneixement en l'àmbit de les ciències socials i humanes, aglutinant en un únic espai grups d'investigació universitaris, centres mixtos de rellevància internacional i prestigioses institucions".

La Universitat s'ha compromès en la creació d'aquest espai físic comú que potencia la interrelació de

El parc acull grups, institucions i centres d'excel·lència en l'àmbit de les ciències socials i les humanes

tota aquesta massa crítica de coneixement per tal d'esdevenir un pol de recerca de referència a Europa. Així ho va reafirmar Andreu Mas-Colell: "Aquest edifici és una prova més que podem ensenyar per demostrar que estem jugant fort en l'àmbit de les ciències socials i humanes". Per la seva banda, Xavier Trias va posar en valor l'equipament per al conjunt de la ciutat de Barcelona i es va mostrar convençut que es convertirà en un referent per al país.

La convivència de centres i de grups especialitzats en diferents disciplines permetrà abordar i estudiar temes d'interès social com el disseny d'institucions i mercats, la política monetària i fiscal, el mercat laboral i l'atur, l'estratègia i la racionalitat, les polítiques de dependència, d'igualtat, d'educació, d'immigració i de salut. Les línies de recerca que es derivin d'aquestes sinergies proporcionaran una millor entesa dels mecanismes socials i, per tant, han de servir de guia tant per a la implementació de polítiques públiques com per a la presa de decisions en l'àmbit econòmic i social.

Inserció laboral

UPFeina celebra el 10è aniversari amb rècord d'entitats

La fira d'ocupació de la UPF va tenir lloc el 12 de novembre, ubicada en un nou espai dins del campus de la Ciutadella, el pati de l'edifici Roger de Llúria, que va permetre nous formats de participació. Va aplegar 59 entitats en total: 45 empreses de diferents sectors, entre elles tres d'estrangeres, i catorze institucions. L'activitat va començar amb una *elevator-pitch*, unes micropresentacions perquè les empreses participants es donessin a conèixer als estudiants.

Altres activitats destacades del programa d'enguany van ser una xerrada de Francesc Arbiol, *Territory Manager* de LinkedIn Espanya, centrada en la importància de la imatge 2.0 i de les competències professionals, que va permetre als assistents acostar-se a la xarxa professional més important del món; o un taller d'emprenedoria social per conèixer les eines necessàries per emprendre col·lectivament. Al llarg de tot el dia es van fer sessions de *speed-networking talent* (trobades de curta durada entre empreses i estudiants i graduats) i presentacions corporatives. Una sessió informativa sobre viure i estudiar a l'estranger va completar la Fira, patrocinada per Ernst & Young, Janssen i La Vanguardia.

Vista del pati de Roger de Llúria ple d'estudiants durant la fira UPFeina. EVA GUILLAMET

Rànquings

La UPF, única universitat espanyola al Top 200 del THE

En aquesta edició, la UPF es manté com la primera universitat espanyola d'aquesta classificació —l'única entre les 200 millors—, ocupant la posició 165 des d'un punt de vista global i la 72 a escala europea.

Destaquen els resultats aconseguits en l'àmbit de les ciències socials, en què la Universitat ocupa la posició 67 a escala global i la 19 a Europa. L'excel·lent posició en aquest camp es deu, entre altres factors, als bons resultats que la Universitat obté en l'indicador "citacions" d'aquest apartat, amb una puntuació de 95,9, resultat molt similar al d'universitats de referència com Harvard, Yale o Oxford. En la classificació general, en relació a l'edició del 2013, la UPF també millora en la seva internacionalització.

Els darrers rànquings publicats apunten en aquesta línia. A la darrera edició del reconegut rànquing QS, també es destacava la projecció internacional de la institució, en la qual situava la UPF com la primera universitat de l'Estat en percentatge de professorat internacional, i al capdavant també de la classificació de ciències socials. D'altra banda, en el rànquing que elabora la Universitat de Xangai, la UPF se situava també com la primera universitat espanyola en l'àmbit de les ciències socials (en concret, al Top 75 del món en la disciplina d'economia i negocis. Així mateix, de les cinc disciplines que avalua aquest rànquing, la UPF es va situar també entre les 200 millors en ciències de la computació.

D'esquerra a dreta: José María Jové, cònsol general honorari d'Àustria; Peter Huber, ambaixador d'Àustria, i Jaume Casals, rector de la UPF. UPF

Donacions

La Biblioteca amplia el seu fons bibliogràfic

La col·lecció de la biblioteca de la secció de Madrid de l'Institut Històric Austríac, propietat de la República d'Àustria, passa a formar part del patrimoni bibliogràfic de la UPF. És un fons compost per prop de 1.700 volums, amb un gran valor per a la docència, l'estudi i la recerca, principalment sobre temes culturals i ciències humanes en general, amb especial presència de llibres d'art.

A l'acte de signatura del conveni hi van assistir Peter Huber, ambaixador d'Àustria; José María Jové, cònsol general honorari d'Àustria, i Karl Rudolf, director de l'anterior Institut Històric Austríac de Madrid.

La Universitat també ha incorporat el fons de la biblioteca del Centre for International Affairs (CIDOB), institució capdavantera i de referència en l'estudi de les relacions internacionals, el dret i els organismes internacionals i la política, entre d'altres.

El fons consta inicialment de 14.000 monografies i 1.000 publicacions periòdiques, i prop de 13.000 documents de variada tipologia. A l'acte de signatura van assistir-hi per part del CIDOB Carles A. Gasòliba, president; Jordi Bacaria, director, i Anna Estrada, coordinadora executiva.

Recerca

El blat i la civada ja es conreaven a l'Àfrica fa 7.000 anys

La comunitat científica creia que a l'Àfrica, a la regió del Sudan, els animals s'havien domesticat abans que els cereals. Un estudi publicat a la revista *PLOS One*, coordinat per Marco Madella, professor d'investigació ICREA del Departament d'Humanitats de la UPF i director del Grup de Recerca Complexity and Socio-Ecological Dynamics, amb participació de Juan José García Granero, investigador del CSIC, demostra que, a la zona central del Sudan i de Núbia, les comunitats conreaven blat i civada fa 7.000 anys, durant l'auge de la domesticació dels animals.

Anàlisi de tombes del neolític

La investigació es va dur a terme en dos cementiris prehistòrics —Ghaba (Sudan) i R12 (Núbia)—, excavats per membres del Centre d'Estudis Sudanesos i Subsaharians d'Itàlia, sota la direcció de la professora Donatella Usai.

Analitzant restes de plantes microscòpiques de les fosses i els càlculs dentals de les dents dels esquelets de tombes datades del Neolític, l'equip ha estat capaç de trobar nova evidència científica de les primeres pràctiques agràries i la dieta antiga dels pobladors al llarg de la riba del Nil.

La recerca demostra que es van conrear cereals a la vall del riu Nil fa 7.000 anys, molt abans del que s'havia suggerit, per persones seminòmades que molt probablement explotaven les aigües del riu de manera similar a com ho van fer més tard els egipcis.

Visitants il·lustres

Thomas Piketty, en un moment de la seva lliçó inaugural. FREDERIC CAMALLONGA

L'economista Thomas Piketty, protagonista a la UPF

El director d'estudis de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales i professor de la Paris School of Economics, va impartir la 25a. lliçó d'economia de la Universitat Pompeu Fabra. Sota el títol "Capital in the Twenty-First century", el mateix que encapçala el *best seller* que va escriure l'any 2013, la seva ponència va obrir el curs de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials.

La presentació va girar al voltant de tres punts: en primer lloc, el retorn a una societat patrimonial, basada en la riquesa de les societats tradicionals (com ara Europa o el Japó). Segons Piketty, "la relació entre riquesa i ingressos sembla que està tornant a nivells molt alts en països amb un baix creixement". I això el porta a intuir que "en una societat de creixement lent, la riquesa acumulada en el passat pot, naturalment, ser molt important".

El professor Piketty és un reconegut acadèmic, amb recerca pionera en desigualtat, educació i impostos

En segon lloc, Piketty va parlar del futur de la concentració de la riquesa: "La desigualtat de la riquesa podria arribar als nivells oligàrquics del segle XIX o a superar-los"; una desigualtat que podria ser democratitzada amb l'actuació de les institucions adequades; i finalment, va parlar sobre la desigualtat a Amèrica, condicionada, en part, pel desigual accés a l'educació de la seva població.

Ja en l'apartat de conclusions, el professor Piketty va explicar que la història de la desigualtat dels ingressos i la riquesa és sempre política, caòtica i impredictible, ja que està sotmesa a les identitats nacionals i als canvis bruscos, i per tant, ningú no pot predir aquestes variacions en un futur. Com a possible solució, va apuntar que l'ideal seria crear un impost progressiu sobre el patrimoni a escala global, basat en l'intercanvi d'informació bancària.

Internacional

Neix la xarxa YERUN de joves universitats europees

La xarxa de joves universitats europees de recerca (YERUN, Young European Research Universities Network) es va constituir el passat mes de gener a Brussel·les amb la voluntat de promoure iniciatives conjuntes en el camp de la recerca i la docència, a més d'incentivar-ne la mobilitat. La particularitat de la xarxa és què està formada per universitats europees, joves —menors de cinquanta anys— i amb presència acreditada en diferents rànquings reconeguts internacionalment (Times Higher Education, QS o Shanghai).

Recerca i intercanvis

L'acord signat pels rectors recull la voluntat de cooperar per incrementar la influència de les universitats més joves en les polítiques de recerca promogudes per la Unió Europea. Més enllà d'aquesta acció estratègica, l'acord també preveu promoure la recerca col·laborativa a l'entorn d'àmbits i de projectes d'elevat impacte social; a més d'incentivar programes d'intercanvi acadèmic pel que fa a estudiants, professorat i personal d'administració i serveis, i d'establir programes conjunts quant a grau, màster i doctorat.

La xarxa YERUN està constituïda per universitats d'Alemanya, Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, França, Irlanda, Itàlia, Països Baixos, Portugal, Regne Unit, Suècia i Espanya.

Emprenedors

Medtep guanya el premi UPFEmprèn 2014

És un projecte que promou el rol proactiu del pacient en la prevenció i el tractament de malalties, en col·laboració amb els agents del sistema sanitari, a través de dues aplicacions multiplataforma: uClinics i uPatient.

Pablo Pantaleoni i Maria Segarra, llicenciats per la UPF en Economia i Administració i Direcció d'Empreses, i en Economia, respectivament, i Jacob Suñol, enginyer informàtic superior per la UPC, són els tres guanyadors de la setena edició del premi, dotat amb 20.000 euros i que convoca el Consell Social de la UPF i amb el patrocini de la Fundació Banc Sabadell. El guardó reconeix la iniciativa i la capacitat empresarial dels joves universitaris que han desenvolupat un projecte d'empresa o una idea de negoci.

Aquest any s'han presentat 32 candidatures al premi. El finalista ha estat RespondOn, un sistema de comunicació directe entre empreses i clients, fet per Pablo López-Aguilar, enginyer superior de Telecomunicació de la UPF; Giovanni Giuisti, estudiant del doctorat en Economia, Finances i Management de la UPF, i Sergio Caballero, enginyer informàtic de la UPC.

D'esquerra a dreta: Jacob Sunyol, Jaume Casals, Maria Segarra, Núria Basi i Conxa Oliu. UPF

Recerca

La polivictimització adquireix múltiples formes

Utilitzant dades de la primera enquesta europea sobre violència contra les dones, organitzada per l'Agència Europea de Drets Humans (FRA), s'evidencia l'existència d'una polivictimització en dones maltractades; és a dir, les dones que han patit abusos en àmbits privats o familiars tindran, al llarg de la seva vida, una major propensió a patir més episodis de violència de gènere en altres àmbits. La polivictimització pot incloure assetjament, aguait, o abús psicològic, físic o sexual i pot provenir de múltiples agressors, com amics, companys, coneguts i estranys, a més de familiars i parelles actuals i anteriors.

A aquesta conclusió han arribat els autors de l'estudi, Jorge Rodríguez Menés i Cristina Sobrino, investigadors del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la UPF, al costat de David Puig, investigador del Departament d'Economia de la Universitat Cornell (EUA), en un treball que van publicar al *Journal of Family Violence*.

Per anteriors investigacions sobre violència de gènere se sabia que les dones que han estat maltractades en un àmbit, per exemple el familiar i l'íntim, per parents i amics durant la infantesa, tenen una major propensió a ser novament maltractades al llarg de la seva vida, per exemple, per les seves parelles sentimentals. La investigació mostra que aquesta pauta s'estén a altres àmbits de la vida de les dones, com el laboral o l'espai públic, a més de la família i l'espai íntim.

Reconeixement

La UPF, compromesa amb la societat

La Universitat ha firmat dos convenis de col·laboració amb institucions de caràcter social del seu entorn, emmarcats dins el programa de responsabilitat social.

S'ha signat un acord de col·laboració en matèria de solidaritat i cooperació amb la Fundació Banc dels Aliments de Barcelona. Cinc grups d'estudiants de quart curs de les assignatures de Nutrició (grau en Biologia Humana) i Nutrició Humana (grau en Medicina), faran treballs acadèmics d'autoaprenentatge sobre el malbaratament d'aliments, tutoritzats per diferents docents. Els professionals de la Fundació han escollit els temes que necessiten ser protocol·litzats per tal de millorar-ne el funcionament, com l'evolució de la pobresa a Espanya i a Catalunya, la celiaquia i intolerància a la lactosa o el procés de congelació dels aliments.

També s'ha començat a col·laborar amb el menjador social Canpedró, un centre de serveis que atén diàriament gent gran, joves i famílies amb infants vulnerables i amb risc d'exclusió social. L'acord preveu la captació de nous voluntaris pertanyents a la comunitat universitària. Les tasques que realitzaran són, entre d'altres, ajudar a elaborar els àpats; netejar, recollir i endreçar els estris i les instal·lacions; fer tasques d'acompanyament de reforç escolar durant el curs acadèmic i donar suport en l'aprenentatge per a aquells nens que presentin dificultats en qualsevol àmbit acadèmic.

D'esquerra a dreta: Emilià Pola, Carmen Buisan, Paul Verschure, Catalina Hoffmann i Jaume Casals. UPF

Transferència

Eodyne Systems: una nova spin-off sorgida de la UPF

Es posa en marxa per fer front a un dels principals reptes de salut de la nostra societat: la recuperació funcional després d'una lesió cerebral, afecció que pateixen més de 60 milions de persones a tot el món.

Eodyne Systems S.L. comercialitzarà una innovadora eina de realitat virtual per a la rehabilitació del cervell i la salut, anomenada Rehabilitation Gaming System (RGS), ideada per l'equip de Paul Verschure, investigador ICREA i director del Synthetic, Perceptive, Emotive and Cognitive Systems Lab (SPECS) de la UPF.

És un instrument de baix cost per a la neurorehabilitació dels dèficits en les capacitats motores, afectives, cognitives i lingüístiques afectades a causa del dany cerebral. A més a més, és un sistema aplicable en totes les fases del tractament —aguda, subaguda i crònica— i permet fer-lo a distància, procediment que genera un estalvi per als pacients, per als proveïdors d'atenció primària de salut, els centres de salut i les mútues d'assegurances.

La societat està formada per Paul Verschure; Catalina Hoffmann, directora general de les empreses de salut dins de Catalina Hoffmann Holding Group; la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA); Carmen Buisan, membre de SPECS, i la UPF.

Talent

Carbonell, millor esportista catalana universitària

Carolina Carbonell Teixidor, que el curs passat va acabar el grau en Dret a la UPF i que enguany cursa el màster en Advocacia de l'UPF-IDEC, va rebre el guardó com a millor esportista catalana universitària absoluta del curs 2013-2014.

La jugadora de l'equip de futbol sala femení de la Universitat (al qual enguany continua vinculada, juntament amb el de futbol 7), va rebre el premi en l'acte celebrat a la Universitat de Vic-UCC, coordinadora dels Campionats de Catalunya Universitaris del curs passat.

En el lliurament dels guardons, atorgats per Esport Català Universitari, també van ser reconeguts, a banda de Carolina Carbonell en futbol sala, sis estudiants més de la UPF com a més destacats en la seva modalitat.

Es tracta de Marta Trillo (golf), Sergi Subirats (escacs), Mario Escolano (taekwondo), Cristina Gómez (futbol 7), Laura Montagut (futbol platja) i Joel Esteller (waterpolo). Amb aquests premis, els esportistes de la UPF veuen reconeguda la seva trajectòria esportiva durant el curs passat, en què la Universitat va obtenir molt bons resultats en la competició interuniversitària, tant a escala catalana com estatal.

Carolina Carbonell, amb els trofeus que l'acrediten com a millor esportista universitària. UPF

Docència

Grau Obert UPF, innovació en l'accés a la Universitat

La UPF dóna l'oportunitat d'accedir a la universitat sense haver decidit prèviament quin grau es vol cursar en permetre als estudiants que es matriculin sense la necessitat d'haver d'optar, encara, per una titulació en concret. Durant els quatre primers trimestres, podran cursar assignatures dels diferents ensenyaments de grau que ofereix la Universitat, articulant el seu propi itinerari.

D'aquesta manera, podran explorar diferents àmbits d'acord amb els seus interessos acadèmics i professionals. Durant el quart trimestre, els estudiants hauran de demanar l'admissió a un dels graus que ofereix la UPF (excloent els graus interuniversitaris i els dels centres adscrits), i aquest serà el títol que obtindran en finalitzar els seus estudis.

Els estudiants exploraran diferents àmbits d'acord amb els seus interessos acadèmics i professionals

Aquest grau neix de la voluntat de la UPF d'oferir un model innovador de docència i aprenentatge encara més personalitzat en què la Universitat, mitjançant la figura d'un tutor acadèmic, acompanya i orienta l'estudiant en el procés de tria del grau que obtindrà en finalitzar els seus estudis. Es tracta d'una prova pilot que, de moment, oferirà 20 places.

Característiques principals

Els estudiants hauran de cursar assignatures en dos o més graus i, el primer any, els crèdits no poden coincidir amb cap dels graus ordinaris en més d'un 70%. D'altra banda, les assignatures que hauran de cursar han de correspondre al primer i al segon curs de qualsevol dels graus inclosos en el programa. Finalment, el primer any els estudiants admesos s'hauran de matricular obligatòriament d'un nombre de crèdits equivalent a un primer curs de qualsevol grau. L'accés al Grau Obert es farà mitjançant la preinscripció universitària ordinària.

M. Teresa Cabré. EVA GUILLAMET

Llengua catalana

La UPF crea la càtedra Pompeu Fabra

Per iniciativa del rector, Jaume Casals, s'ha creat la càtedra Pompeu Fabra, amb l'objectiu de fer més explícit el compromís de la Universitat amb la catalanitat, a més de donar visibilitat a les activitats sobre promoció de la llengua i cultura catalanes que es duen a terme a la institució, tant en recerca com en docència. M. Teresa Cabré, professora emèrita de la UPF i presidenta de la Secció Filològica de l'IEC, n'és la directora.

En un conext de diversitat lingüística, la tria d'una llengua o d'una altra es fa a partir de criteris com l'eficiència i la funcionalitat. La Universitat, fidel a la llengua pròpia, segueix el principi de subsidiarietat, segons el qual s'ha d'usar el català sempre que sigui possible i adequat.

La càtedra treballarà en quatre àmbits d'actuació diferents: la promoció del coneixement i l'ús de la llengua en la docència i per part dels estudiants; la producció de recursos de suport a l'aprenentatge i la millora de la qualitat lingüística; la dinamització de la promoció de l'ús del català, i l'extensió cultural, que es traduirà en l'organització d'unes Jornades de la Càtedra Pompeu Fabra.

Sílvia Bertran

(Enginyeria en Informàtica, 2007)

Gerent de Projecte del programa "InnoTalent25" de l'empresa tecnològica HP. El seu objectiu és descobrir graduats amb talent i convertir-los en professionals altament qualificats.

"Hi ha molts prejudicis que fan que les dones no es vegin prou capacitades per fer una enginyeria"

— Per què vas triar la UPF?

— Vaig decidir-ho per *feeling*. A la UPF, m'hi vaig trobar bé des del primer moment. La gent que hi vaig conèixer em transmetia molta confiança i les instal·lacions eren immillorables: les biblioteques, les residències... tot era molt acollidor.

— Continues mantenint el contacte amb els teus companys d'aleshores?

— Sí! Amb alguns encara hi mantinc una relació estreta, tot i que ens veiem menys del que ens agradaria. Vam crear un grup d'amics molt propers i el mantenim tan viu com podem. Alguns viuen a l'estranger, però les xarxes socials ens ajuden molt.

— Com t'ha ajudat la formació rebuda en la teva carrera professional?

— Va aportar-me dos pilars clau: la base tècnica i el que jo anomeno *soft skills*, és a dir, les capacitats de comunicar, liderar i treballar en equip. Jo vaig desenvolupar-les gràcies al format de les classes de la UPF i és el que més m'ha ajudat perquè, en una empresa, aquestes habilitats es valoren molt.

— Algun consell per als estudiants del grau en Enginyeria en Informàtica?

— Que aprofitin el pas per la Universitat per desenvolupar les *soft skills* que he comentat. Els aspectes tècnics els renovaran constantment, però aquestes habilitats marcaran el seu èxit professional. Que s'ho passin bé, que aprenguin a sacrificar-se i que s'impliquin al 100%. Han de pensar que, com més fort llancin la pilota contra la paret, amb més força els retornarà.

— A què es deu la poca presència femenina a les enginyeries?

— Els resultats demostren que les dones són tan capaces de fer una enginyeria com els homes, però encara hi ha molts prejudicis que fan que no s'hi vegin capacitades. Com que són poques les que s'hi atreveixen, se senten soles entre tants homes. Al final, aquestes carreres els acaben resultant cada cop menys atractives i tot acaba sent un peix que es mossega la cua.

FREDERIC CAMALLONGA

— Com es reflecteix això al món laboral?

— És desmotivant. Alguns estudis diuen que les dones, en les mateixes condicions que els homes, se senten menys preparades i no proven de competir amb ells. La diversitat és important per a les empreses perquè, en ser diferents en certs aspectes, els homes i les dones ens complementem. És una oportunitat que estem desaprofitant.

— Des de fa uns quants anys, treballes en el programa "InnoTalent 25". En què consisteix?

— És un programa de desenvolupament i potenciació professional que des d'HP i el Leitat Technological Center impulsem des del 2010. Hi incorporem majoritàriament acabats de graduar en enginyeries especialitzades en mecànica, electrònica, informàtica i telecomunicacions perquè, durant dos anys, treballin en projectes d'innovació. A la vegada, els oferim un bloc de formació que els ajudi a respondre les necessitats del model industrial actual, basat en la investigació i el desenvolupament. L'objectiu és estimular el seu talent perquè es converteixin en professionals altament qualificats i capaços d'incorporar-se amb èxit a empreses de primera línia d'aquest sector.

— Quines expectatives tens de cara al teu futur professional?

— En un futur no gaire llunyà, espero fer un canvi professional important. He fet un màster que m'ha aportat una nova perspectiva dels negocis en general i m'ha ajudat a definir on dono més valor. Ara mateix, tot just m'hi estic començant a encaminar.

— Per acabar, tens algun projecte en ment?

— Sempre! A banda d'aquest canvi professional que he comentat i d'una nova etapa que estic afrontant com a docent, col·laboro en dues *start ups* liderades per la meva parella. A més a més, estem començant un projecte personal junts, que ens fa brillar els ulls i que ens ajuda a continuar amb les aventures del dia a dia.